

שאלה:

שמעתי פעמים רבות את המושג קדושת המחנה בהקשר של מחנות צבא. האם תוכל להבהיר לי מה מקור המושג? ומה משמעותו המעשית?

תשובה:

מקור המושג קדושת המחנה בפסוק בדברים פרק כג פסוק טו: "כי ה' א-להיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת איביך לפניך והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך."

בפשטות הדברים פסוק זה מתייחס לשני עניינים האמורים שם בפסוקים הקודמים. האחד התנהלותו של טמא קרי והשני ההתנהלות אנשי המחנה בהפרשות שתן וצואה. למעשה אין ביטוי הלכתי לעניין קרי היום ולכן לא נעסוק בכך בתשובתנו.

לגבי הפרשות הגוף התורה כותבת: "ויד תהיה לך מחוץ למחנה ויצאת שמה חוץ. ויתד תהיה לך על אזנך והיה בשבתך חוץ וחפרתה בה ושבת וכסית את צאתך" (דברים כג, יג-יד) הרמב"ם מונה כאן שתי מצוות עשה האחת לקבוע יד – מקום מיועד להפרשות. השנייה נשיאת יתד ולכסות בו "צאתך".

כוונת הדברים כפי שכותב הרמב"ם בהלכות מלכים "ואסור להפנות בתוך המחנה או על פני השדה בכל מקום אלא מצות עשה לתקן שם דרך מיוחדת להפנות בה שנאמר ויד תהיה לך מחוץ למחנה. וכן מצות עשה להיות יתד לכל אחד ואחד תלויה עם כלי מלחמתו ויצא באותה הדרך ויחפור בה ויפנה ויכסה שנאמר ויתד תהיה לך על אזניך וגו'."

בפסוק נאמר "כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנך... והיה מחנך קדוש" המפרשים נחלקו במשמעות נוכחות הקב"ה במחנה המחייב קדושה. הרשב"ם ואחרים מבינים שהכוונה לארון הברית שהיה יוצא עם הלוחמים למלחמה. ומשום נוכחות

הארון נדרשת קדושה במחנה. אך הרמב"ם מסיים את דבריו: "ובין שיש עמהן ארון ובין שאין עמהן ארון כך הם עושים תמיד שנאמר והיה מחניך קדוש." מדבריו משמע שקדושת המחנה אינה נובעת מארון אלא מעצם נוכחות שכינה עם ישראל היוצאים למלחמה.

למחלוקת זו נפקא מינא גדולה לגבי שייכות דין והיה מחנך קדוש מדאורייתא בזמן שאין ארון. לפי דברי הרשב"ם קשה לדבר על מצוות קדושת המחנה מדאורייתא בזמן הזה בעוד לדברי הרמב"ם ברור שחובת קדושת מחנה דאורייתא קיימת ללא קשר לארון. כיוון שבעניינים אלו מקובל לפסוק על דרך הרמב"ם ודאי שלכתחילה ראוי להקפיד על הלכות אלו גם בזמן הזה. ונראה שגם לפי הרשב"ם, לפחות מדרבנן, דינים אלו שייכים גם היום.

חז"ל דרשו בלשון הפסוקים מספר הלכות נוספות של קדושת המחנה. בפסוק הפותח נאמר "ונשמרת מכל דבר רע". משמעות כל דבר רע הוא מכלל עבירות ואיסורים. אך את לשון דבר רע דרשו חכמים הן בספרי והן בגמ' בכתובות בלשון דיבור כלומר דיבורים אסורים וניבול פה.

כמו כן את מהאמור "ולא יראה בך ערות דבר" לומדים חובת צניעות בהתנהלות המחנה.

מעבר לכך ניתן לומר שיש כאן מן המבנה שעומד עליו הרמב"ם בפרשת קדושים על הציווי "קדושים תהיו". פירוט הלכות ודין כללי המבטא את רוח הדברים. כך גם "והיה מחנך קדוש" הוא הרחבה של הפרטים המוזכרים בפסוקים לפני כן.

מקורות:

דברים כג פסוקים י'-טו.

ספרי לפסוק ונשמרתם מכל דבר רע.

כתובות דף מז ע"א.

רמב"ם ספר המצוות מצוות עשה קצב – קצג; רמב"ן במצוות לא תעש ששכח
הרמב"ם מצוה יא.

רמב"ם הלכות מלכים פ"ו הל' יד – טו.

רמב"ן על התורה יט' בד"ה קדושים תהיו

נכתב ע"י הרב משה אברמן, לשעבר ראש כולל תורה מציון בשיקגו (תשנ"ח- תשנ"ט)

לתגובות: moshaber@gmail.com